

BANKA TEMİNAT MEKTUPLARI: TÜRK BANKACILIK DİLİNE BİR BAKIŞ*

Nuray ALAGÖZLÜ**

Özet: Bu çalışmada Türk banka teminat mektupları bir söylem türü olarak ele alınmış, iletişimsel amaçları, içinde olduğu söylem topluluğu, metin içindeki temel yapısal aşamaları ve dilsel öğeleri bakımından çözümlenmiştir. Çözümleme, Swales (1990) ve Bhatia (1993) tarafından ortaya konulan tür kuramı benimsenerek yapılmıştır. Buna göre, bir yasal yaptırım aracı olan teminat mektupları, yasa dilinin bir alt türü olarak alınmıştır. Teminat mektupları ile, banka, lehdarın, muhataba olan yükümlülüğünü yerine getireceğini "garanti eder". Teminat mektupları sabit ve gelenekleşmiş yapısal aşamalara sahiptirler. Lehdar, muhatap, garantör ve kontrgarantiyi veren bankadan oluşan, sınırları çizilmiş bir söylem topluluğu içinde gerçekleşirler. Dilsel açıdan Türk yasa dilinin birçok özelliklerini yansıtır. Ancak, etken eylem kullanmaları, kişisiz sözcük ve olumlu/olumsuz gücülük gösteren kip içermemeleri açısından farklılık sergilerler. **Anahtar Kelimeler:** Banka teminat mektupları, Türkçe, Söylem türü, Yasa dili

Letters of Guarantee: A Glimpse on the Turkish Banking Language

Abstract: In this study, Turkish bank letters of guarantee are handled as a discourse genre and examined in terms of their communicative purposes, speech community where they occur, move structure and linguistic elements. In doing the analysis, Genre Theory as proposed by Swales (1990) and Bhatia (1993) is adopted. A letter of guarantee as a tool of sanction is taken as a sub-genre in legal discourse. Through the letters of guarantee, a bank (the Guarantor) "guarantees" coverage of the principal's obligations (for which the letter of guarantee is issued), towards third parties (the beneficiary). They all have fixed and conventionalized move structures. There are four parties involved in these contracts: the beneficiary, the principal, the guarantor and the party giving the counterguarantee, all of which form speech community whose boundaries are well drawn. Bank letters of guarantee reflect many aspects of Turkish legal discourse, However, they differ in that they do not contain indefinite pronouns and modality showing positive/negative ability. Verbs used exhibit active voice.

Keywords: Letters of Guarantee, Turkish, Discourse Genre, Legal Language

1. Giriş

Swales (1990) ve Bhatia (1993) tarafından ortaya konulan tür kuramı, farklı iletişimsel ortamlarda konuşma ve yazı dilinin hem sosyal işlevini ve hem de

* Bu yazı, Mersin Üniversitesi'nde düzenlenen 21. Dilbilim Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

biçimini vurgulamaktadır. Swales (1990:58) için “tür” iletişimsel bir olgudur. Tür, öncelikle, düzenli olarak içinde olduğu topluluk üyeleri tarafından paylaşılan, anlaşılabilen ve tanımlanabilen bir dizi amaçları olan bir iletişim olayıdır. İçerik, biçim, hedeflenen dinleyici, araç, gibi türün oluşumunu ve doğasını etkileyen faktörlere rağmen, birincil olarak, yerine getirmeye çalıştığı iletişimsel amaçları ile öne çıkar. Bu paylaşılan amaçlar ona iç biçimini verir. İletişimsel amaçlardaki herhangi bir değişim farklı bir türün ortaya çıkması ile sonuçlanır. Ancak, küçük değişiklikler alt türlerin ayırt edilmesine yol açar. İkinci olarak, tür sıklıkla yapısı belirli ve gelenekleşmiş bir iletişim olayıdır. Swales, türün içinde bulunduğu kültür üyeleri tarafından oluşturulduğunu ve adlandırıldığını ifade etmektedir. Ona göre, bir söylem topluluğunun üyeleri, günlük yaşantılarının bir parçası olarak düzenli olarak katıldıkları farklı söylem türlerinin biçimleri ve yapıları konusunda bilgi sahibidirler. Çeşitli söylem türleri amaçları, oluştuğu ortam, biçimleri ve işlevsel değerleri izin verdiği ölçüde sınırlamalara sahiptirler. Bir söylem türünün oluşmasına katkıda bulunan katılımcılar, dilsel kaynaklarını istediği gibi kullanma özgürlüğüne sahip olmalarına rağmen, belirli bir söylem türünün sınırları içerisinde, belirli ölçünlere uymak zorundadırlar (Bhatia 1993:13-14).

Yasa dili, kendine özgü amaç ve kullanımı ile kendisi bir söylem türü oluşturmakla birlikte, birçok alt türü de içine almaktadır. Bhatia’ya (1993:101) göre yasa dili, yerine getirmeye çalıştığı iletişimsel amaca, kullanıldığı bağlama, ilişkili olduğu eyleme, bu eylemlerin katılımcıları arasındaki sosyal ve mesleki ilişkilere, içinde yer aldığı fiziksel duruma ve katılımcıların katkısına bağlı olarak birçok ayırt edilebilir, yazılı ve sözlü tür içermektedir. Yazılı türlere örnek olarak, dava dilekçeleri, yasalar, sözleşmeler, mahkeme kararları; sözlü türlere örnek olarak da davalar, vekil (avukat)-müvekkil görüşmeleri, görgü tanığı sorguları gösterilebilir.

Batı dünyasında, yasa dili karmaşık yapısı ve zor anlaşılabilirliği ile kendini göstermektedir. İngiliz yasa dilinde, sözcük bazında, Latince ve Fransızca’dan ödünç sözcükler, teknik sözcükler, Eski İngilizce sözcükler, adıl çiftleri, kişi ve yer belirtilmemesinden dolayı anlam karmaşası yaratan sözcükler (bazı ve başka herhangi bir yerde gibi), noktalama işaretleri kullanılmadan ve, veya, ya da ile bağlanmış uzun sözcük listeleri ve resmi biçem görülmektedir. Sözdizimi yapısında ise, adıl kullanımı, edilgen eylemler, koşul tümceleri, alışılmadık öngönderimler, paralel yapılar (ve, veya, ya da ile ortaya çıkan) göze çarpmaktadır. Ayrıca, günlük dil kullanımından farklı ve olağandışı kullanılan ilgeçler, uzun tümceler ve dilbilgisel karmaşa İngiliz yasa dilinin öne çıkan özellikleridir (Danet 1980).

Türkiye’de yasa dili üzerine kimi çalışmalar (Acar 1996,1997) olmasına rağmen en kapsamlı çalışmalar Özyıldırım (1999a, 1999b, 2000a, 2000b 2002) tarafından yapılmıştır. Özyıldırım (1999a:112) Türk yasa dilinin aşağıdaki özellikleri gösterdiğini belirtmektedir:

Sözcük düzeyinde

- Arapça ve Farsça'dan gelen ödünç sözcük kullanımının,
- Teknik terimlerin,
- Bildik sözcüklerin değişik anlamlar ile kullanılmasının,
- Sözcük çiftlerinin,
- Eşanlamlılığın,
- Kişisiz sözcük kullanımının (herkes, her şahıs, kimse, her şube/yer, hiçbir mahkeme gibi)

Sözdizimi düzeyinde ise,

- Çok uzun ve karmaşık tümcelerin,
- Ödünç sözdizimi yapıların,
- Edilgen yapıların,
- Koşul tümceciklerinin,
- Olumsuz tümcelerin,
- Ve, veya, yahut, ya da bağlaçları kullanılarak sıralanmış tümcelerin,
- Geniş zaman, olumsuz gücüllük, koşul ve buyrum kiplerinin sıklıkla görüldüğünü ifade etmiştir.

Ayrıca, yasal söylemin bağımsız tümcelerden oluşmadığını, gönderim, değiştirim, eksilti, bağlaç, ve sözcükler ile de sözcüklerin birbirlerine söylem düzeyinde bağlı olduklarını vurgulamıştır. Yine, Özyıldırım (1999b) Türk Ceza Kanunu'ndaki yasal söylemlerin düzenleyici ve belirleyici eylemler olduğunu ve daha çok "izin verme", yasaklama ve zorunluluk getirme söylemlerinin kullanıldığını ortaya koymuştur.

Bu çalışmanın amacı, Türk bankacılığında yaygın olarak kullanılan banka teminat mektuplarını, yasa dilinin bir alt söylem türü olarak ele almaktır. Özyıldırım (2000a:45) teminat mektuplarını, yasaların yaptırım araçları olan sözleşmeler olarak ele almış ve yasa dilinde bir alt alan oluşturduklarını belirtmiştir. Bu doğrultuda, teminat mektupları, Swales (1990) ve Bhatia'nın (1993) önerdikleri tür kuramı çerçevesinde, üretilmelerine yol açan iletişimsel amaçları, içinde oldukları söylem topluluğu, temel yapısal aşamaları ve dilsel özellikleri göz önüne alınarak betimlenecektir.

Banka teminat mektupları, yasanın bir yaptırım aracı olarak, borçlunun muhataba karşı yüklendiği bir edimin yerine getirilmesini garanti etmek üzere, banka tarafından lehtara verilen mektuptur. Bankalar tarafından yurt içinde yerleşik

BANKA TEMİNAT MEKTUPLARI: TÜRK BANKACILIK DİLİNE BİR BAKIŞ

gerçek veya tüzel kişiler lehine bir malın teslimi, bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi gibi konularda muhatap kuruluşa hitaben verilen ve söz konusu yüklenimin yerine getirilmemesi durumunda meblağının kayıtsız şartsız ödenmesi taahhüdünü içeren garantilerdir (Işıқтаç 2007:1-6). Yurt içinde ya da yurt dışında yerleşik gerçek veya tüzel kişiler lehine bir malın teslimi, bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi ve benzeri konularda muhatap kuruluşlara (teminat mektubu garantisinde iş yaptıran resmi veya özel kuruluş) veya kişilere hitaben verilen, söz konusu yüklenimin yerine getirilmemesi halinde ilk yazılı talepte mektup tutarının ödenmesi taahhüdünü içeren sözleşmelere teminat mektubu denilmektedir.

Kural olarak teminat mektubu, muhatabın uğrayacağı muhtemel bir zararın tazmini için verilir. Her teminat mektubu mutlaka belirli bir riski garanti etmelidir. Her türlü borç veya fiil, garanti edilen riskin konusu olabilir. Banka, teminat mektubu ile, muhatabın zararını tazmin etmeyi taahhüt eder. Bu şekilde kredili müşteri, bankanın isim ve prestijinden faydalanarak nakit teminat vermekten kurtulur; bankada, vermiş olduğu teminat mektubu karşılığında müşterisinden bir ücret (komisyon) almaya hak kazanır; ancak, bir tazmin halinde aldığı toplam komisyonun çok daha üstünde bir tutar olan teminat mektubu bedelini ödeme riskini üstlenir.

Teminat mektubu ile garanti edilen risk, lehtar ile muhatap arasındaki ilişkiden tamamen bağımsız olmakla beraber, riski mektupta atıf yapılan sözleşme belirlemektedir. Tarafların daha sonra teminat mektubunda belirtilen sözleşme şartlarını değiştirmeleri, lehtarın yeni yükümlülükler üstlenmesi, garanti edilen riskin kapsamı dışında kalacaktır. Buna karşılık, mektupta belirtilen risk ortaya çıktığı takdirde bankanın ödeme yükümlülüğü devam edecektir.

Teminat mektuplarını “konularına” göre Geçici Teminat Mektupları, Kesin Teminat Mektupları, Avans Teminat Mektupları, Mahkeme ve İcra Dairelerine Hitaben Verilen Teminat Mektupları, Vergi Dairelerine Hitaben Verilen Teminat Mektupları, Gümrüklere Hitaben Verilen Teminat Mektupları ve Serbest Konulu Teminat Mektupları olarak, “geçerli olduğu sürelere” göre Vadeli Teminat Mektupları ve Süresiz teminat mektupları olarak ve “bankanın ödemekle yükümlü olduğu meblağa” göre Limitli (Ödeme Tutarı belirli) Teminat Mektupları ve Limitsiz (Üstü Açık - Ödeme Tutarı belirsiz) Teminat Mektupları olarak üç bölümde toplamak mümkündür (Işıқтаç 2007:1-6).

Veri ve Yöntem

Çalışma kapsamında beş bankadan (Denizbank (5), İş Bankası (11), Halk Bankası (8), Yapı Kredi Bankası (yeni adıyla KoçBank) (3), Ziraat Bankası (3)) temin edilen 30 adet çeşitli teminat mektubu (kesin, geçici, avans, gümrük, icra) incelenmiştir. Bu mektuplardan beş tanesi 15-20 yıl öncesine ait mektuplardır. Bu mektuplar tam olarak 1983, 1985, 1987, 1988 ve 1997 yıllarına ait olup, lehtarın

bankaya iletmediği ve elinde tuttuğu (halen kullanımda olan), yakın zaman içinde bankaya iade ettiği mektuplardır.

Çözümleme, Swales'in (1990:25) yaklaşımına göre bir türün oluşması ve ayırt edici özelliklerinin belirlenmesinde esas olan üç öge doğrultusunda yapılandırılmıştır. Bunlar (1) Metnin üretilmesine yol açan ortak iletişimsel amaç (2) Türün içinde olduğu söylem topluluğu ve (3) Paylaşılan içerik, temel yapısal aşamalar, sözcük seçimi ve sözdizimsel yapılarıdır.

Çözümleme

1. İletişimsel Amaç: Gayri nakdi kredi türü olan teminat mektupları, bir malın teslim edilmesi, bir işin ya da projenin tamamlanması veya bir borcun ödenmesi ve benzer konularda muhatap kuruluşa hitaben verdikleri ve söz konusu yüklem yerine getirilmemesi durumunda mektup tutarının şartlı veya şartsız ödenmesi taahhüdünü içeren garanti sözleşmeleridir. Dolayısıyla, her tür teminat mektubu, bankanın "garanti etme" işlevini veya sözeylemini yerine getirmek amacıyla düzenlenmektedir.

Mektup metninde yer alan *"...protesto keşidesine, hüküm istihsaline, borçlunun rızasını almaya gerek olmaksızın ilk yazılı talepte derhal ödeme ..."* şeklindeki taahhüt nedeniyle teminat mektupları garanti sözleşmesi sayılmaktadırlar. Garanti sözleşmesinin en belirgin özelliği, garanti verenin garanti alan için ortaya çıkabilecek olan belirli bir riski karşılmasıdır. Bunu yaparken işini garanti ettiği kişi ya da kurumun güvenilirliği/kredisi doğrultusunda bu garantiyi üzerine almaktadır.

2. Söylem topluluğu: Teminat mektubu, mevcut kredi ilişkisi nedeniyle, muhataba hitaben düzenlenir. Kendisine garanti verilen kişiye "Muhatap", lehine teminat mektubu verilen kredili müşteriye ise "Lehdar" denilir. Bankalar teminat mektubu verirken girdikleri riske karşılık kendilerini güvenceye almak için teminat mektubu düzenlenmesini talep edenden kontrgaranti alırlar. Yurt dışı teminat mektubunda, yabancı bir bankanın kontrgarantisi söz konusudur.

Teminat Mektubunun Tarafları;

Garantör	:	Teminat mektubunu düzenleyen
Lehdar	:	Eylemi garanti edilen
Muhatap	:	Kendisine garanti verilen kişi
Kontrgaranti	:	Kontrgarantiyi veren

3. Temel Yapısal Aşamalar: Banka bu yazılı metin ile garanti etme işlevini yerine getirmektedir. Bankanın gelecekte herhangi bir yasal risk almaması adına mektup içinde olması gereken zorunlu adımlar içerir. Bunlar metin içinde

BANKA TEMİNAT MEKTUPLARI: TÜRK BANKACILIK DİLİNE BİR BAKIŞ

kalıplaşmış ifadeler halinde bulunmaktadır. Teminat mektuplarının temel yapısı aşağıdaki gibidir.

- **İşin adı**
darenizce ihaleye çıkarılan [işin adı]
- **Lehdarı adı ve adresi**
işine istekli sıfatıyla katılacak olan [isteklinin adı]'nın
- **İlgili Kanun maddesi**
4734 sayılı Kanun ve ihale dokümanı hükümlerini yerine getirmek üzere vermek zorunda olduğu
- **Geçici/kesin/avans teminat tutarı**
Geçici teminat tutarı olan [geçici teminatın tutarı] TL'yi¹⁰
- **Bankanın garanti etme eylemi**
[bankanın veya özel finans kurumunun adı] **garanti ettiğinden,**
- **Sınırlama ve koşullar**
4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve ihale dokümanı hükümleri çerçevesinde; geçici teminatın gelir kaydedileceği hallerin ortaya çıkması **halinde**, protesto çekmeye, hüküm ve adı geçen iznini almaya **gerek kalmaksızın** ve adı geçen ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate **alınmaksızın**, yukarıda yazılı tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine derhal ve **gecikmeksizin** idarenize veya emrinize nakden ve tamamen ve talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte
- **Banka adına ödeme taahhüdü ve beyan**
ödeyeceğimizi [bankanın veya özel finans kurumunun adı] nın imza atmaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu **sıfatıyla** ve [banka/özel finans kurumu] **ad ve hesabına taahhüt ve beyan ederiz.**

Bir teminat mektubunun mutlaka içermesi gereken öğeleri şöyledir.

- 1-Tarih ve No
- 2-Muhatabın adı
- 3-[İşin adı]
- 4-Lehdarın adı
- 5-İlgili kanun hükmü (Teminat mektubunun türüne göre Devlet İhale kanunu (DİK), İcra ve İflas Kanunu (İ.İ.K.), Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK). veya Kamu İhale Kanunu (K.İ.K)) veya sayısı
- 6-Geçici kesin veya avans teminatın tutarı
- 7-Bankanın veya özel finans kurumunun adı
- 8-Teminat mektubunun geçerlilik süresi
- 9-Banka veya özel finans kurumu şubesinin adı
- 10-Yetkililerinin İsim, unvan ve imzası

Nuray ALAGÖZLÜ

Örnek 1

AVANS TEMİNAT MEKTUBU

Tarih:

Mektup No:

İdarenizce yapılan ihale sonucunda ...(işin adı).....işini taahhüt eden yüklenici'nin 4734 sayılı kanun ve 4735 sayılı kanun ile ihale dökümanı ve sözleşme hükümlerini yerine getirmek üzere vermek zorunda olduğu **avans teminat tutarı**'yi Denizbank A.Ş. garanti ettiğinden , bu avansın her ne sebep ve suretle olursa olsun geri alınmasının gerekmesi halinde,

Protesto çekmeye, hüküm ve adı geçenin iznini almaya gerek kalmaksızın ve adı geçen ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın, yukarıda yazılı tutarı ilk talebiniz üzerine derhal ve geçikmeksizin idarenize nakden ve tamamen, talep tarihinden , ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte ödeyeceğimizi *DENİZBANK A.Ş.*'nin imza atmaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu sıfatıyla ve Banka ad ve hesabına taahhüt ve beyan ederiz.

Bu garanti, avans ödemesinin yapıldığı tarihte başlayacaktır. Bu teminat mektubu tarihine kadar geçerli olup, bu tarihe kadar elimize geçecek şekilde tarafınızdan yazılı tazmin talebinde bulunulmadığı takdirde hükümsüz olacaktır.

Saygılarımızla

DENİZBANK A.Ş.
.....ŞUBESİ

Örnek 2

GÜMRÜK TEMİNAT MEKTUBU

15.04.1985

Firmanız.....tarafından.....tarih.....Ankara Gümrük Müdürlüğüne beyanname muhteviyatı malın Müddet süresi içerisinde Gümrük Kanunu ve yönetmeliğinde yazılı şartlara uygun olarak çıkarıldığı ispat edilmemiş bulunursa, bu .. mal.....için Gümrük vergisi ve sair vergi ve resimleri olarak tahakkuk ettirilen : TL.....(..... liradır). Türk Lirasına Bankamızın, borçlu ile birlikte müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu sıfatı ile zamin olduğunu, borcun borçlu tarafından tediye edilmemesi halinde tarafınızdan vuku bulacak ilk talep üzerine, mukaddem bir ihtarname keşidesine, hüküm istihsaline ve borçlunun rızasını almaya lüzum olmaksızın, derhal teminat mektubunun gümrüğe verildiği tarih ile paraya çevrildiği tarih arasında geçecek günlere ait kanuni faiz ve gecikme zammı ile birlikte müşterek ve müteselsil kefil sıfatı ile Bankamız tarafından tediye edileceğini kabul ve taahhüt ederiz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.

Yenişehir Şubesi

Örnek 3

VERGİ DAİRESİNE HİTABEN YAZILMIŞ TEMİNAT MEKTUBU

.....
.....namına..... yılı için tarh olup vaki itiraz üzerine tasdik edilmiş olanYTL LİKvergisi ve cezası hakkında mükellef tarafından temyizen tetkik ve yürütmenin durdurulması talebinde bulunulmuş olduğundan ve yürütmenin durdurulması kararı da verildiğinden mükellef aleyhine temyizen verilecek nihai karar neticesinde tahsili lazım gelen vergi ve cezadan(Yalnız.....YTL dir.) Yeni Türk Lirasına kadar olan miktarını Bankamız garanti ettiğinden, borcun borçlu tarafından ödenmediğini bildiren ilk yazılı talebiniz üzerine, önceden bir ihtarname keşidesine, hüküm alınmasına ve borçlunun iznine gerek olmaksızın yukarıda belirtilen tutara kadar talep edilen miktarı derhal ve nakden garanti veren sıfatı ile ödeyeceğimizi Bankamız ad ve hesabına kabul ve taahhüt ederiz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.

.....Şubesi

4. İçerik ve Dilsel Öğeler:

Teminat mektubunun türüne göre banka taahhüt edilen işi ya da ödemeyi geçici veya kesin olarak garanti eder. Ve bunu açıkça belirtir. Metin içeriği ve yapıları itibarıyla banka teminat mektupları açık ve net olarak bir işi veya akdi veya ödemeyi garanti etmek söz eylemini yerine getirir.

Örnek 4

İdarenizce yapılan ihale sonucunda [işin adı] işini taahhüt eden yüklenici [yüklenicinin adı]'nın 4734 sayılı Kanun ve 4735 sayılı Kanun ile ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerini yerine getirmek üzere vermek zorunda olduğu kesin *teminat* tutarı [kesin teminatın tutarı] TL'yi¹³ [bankanın veya özel finans kurumunun adı] garanti ettiğinden,

a) Sözcükler Teminat mektupları yukarıda belirtildiği üzere çeşitli kanunlar kapsamında “teminat” iletişimini gerçekleştirmek adına düzenlenmiş belgelerdir. Dolayısıyla, dilsel özellikler açısından yasa dilinin özelliklerini yansıtmaları kaçınılmazdır. Sözcük temelinde Özyıldırım (2001)'ın yasa dili betimlemesinde bahsettiği, ödünç sözcükler, “ve”, “veya”, “ya da” ile bağlanmış sözcük çiftleri, eşanlı sözcük çiftleri, teknik terimler ve bildik sözcüklerin farklı anlamda kullanılmasına sınırlı sayıda da olsa örnekler içermektedirler. Ancak, kişisiz sözcük kullanımı (herkes, her şahıs, kimse, her şube/yer, hiçbir mahkeme gibi) bu metinlerde görülmemektedir.

Ödünç sözcükler

Teminat mektuplarında kullanılan dil, söz varlığı açısından öncelikle Arapça ve İngilizce gibi dillerden ödünç alınan sözcükler ile dikkat çekmektedir. Bu durum yasa dilindeki kadar büyük bir anlam karmaşasına neden olmasa da mektup içeriğinin ya da ortaya konulan şart ya da hükümlerin konuya uzak kişilerce tam olarak anlaşılmasına neden olabilmektedir. İfadeler kalıplaşmış olduğundan kullanılan ödünç sözcük sayısı da sınırlıdır.

Örnek 5 (Serbest Konulu teminat Mektubu)

AYGAZ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
13.04.1983

Ticaret firmasının Aygaz AŞ den mübayaa ettiği (SATIN ALDIĞI)ve edeceği LPG gazı, tüpleri, bu gazla birlikte kullanılan alet,edevat ile hernevi maldan dolayı şirketinize borçlandığı ve borçlanacağı meblağın: 100.000.000. TL // YÜZ MİLYON'na kadar bankamız borçlu ile beraber, müteselsil ve müşterek müteselsil (ZİNCİR GİBİ GİDEN SIRA İLE) borçlu sıfatı ile kefil ve zamin (TAZMİN EDEN, KEFİL OLAN) olduğundan, borçlu firma hakkında bir ihbara, ihtara takibe hacet (gerek) kalmaksızın ve borçlu firmanın muvafakat ve rızasını istihsale (elde etmek, üretmek), protesto keşidesine(, hüküm istihsaline lüzum kalmaksızın borçlu

Ticaret ile Şirketiniz arasında zuhur edecek herhangi bir ihtilafı, bunu akıbet ve kanuni neticelerini nazarı itibare almaksızın mekfulunbih (KEFİL OLUNAN KİMSE) paranın ilk yazılı talebinizde derhal ve bilateallük (GECIKMEDEN) size veya emrinize nakden ve tamamen ve talep tarihinden tediye anına kadar geçecek günlere ait kanuni faizi ile birlikte tazmin ve tediye (ÖDEME) edeceğimizi , talep edeceğimiz alacak miktarına karşı birgüne itiraz ve def'i (ÖTEYE İTME, SAVMA) hakkımız olmayacağını, Şirketimiz defterinde kayıtlı olacak miktarın muteber bulunacağını ihtilafların hal merciinin İstanbul mahkeme ve icra daireleri olduğunu, Bankanın vaz'ı (koyma, konulma) imza atmaya selahiyettar kimseleri mes'ul ve vekil sıfatı ile ve Banka nam ve hesabına taahhüt ve beyan ederiz.

İşbu teminat mektubu 13.04.1994 tarihine kadar muteberdir.

İşbu teminat mektubu Şube selahiyeti ile verilmiştir.

Örnek 6

Lehdar (Ar.), muhatap (Ar.), teminat (Ar.), akit (Ar.), taahhüt(Ar.), beyan(Ar.), akıbet (Ar.),

Firma (İng.), Garanti (İng.), garantör (İng.), Kontrgaranti (İng.), Protesto (İng.), kredi (İng.) doküman (İng.)

Örnek 7

...namına..... yılı için tarh (Ar. vergilendirilmiş) olunup vaki (Ar. Olan) itiraz
üzerine tasdik (Ar. .onay) edilmiş olan

Ödünç Sözcükler: Seçimlik sözcükler mi Sadeleşme mi?

Farklı bankaların teminat mektupları incelendiğinde söylem yapısının aynı kaldığı, ancak kullanılan sözcüklerin farklılıklar sergilediği ve yeni kurulmuş bankaları teminat mektuplarının bu ödünç sözcükleri daha az içerdiği gözlenmektedir. Bu çalışmanın amacı bir ardsüremsel inceleme olmamasına rağmen, veri tabanındaki 15-20 yıl öncesine ait ve yeni tarihli teminat mektuplarının bulunması teminat mektuplarına ardgörümlü (retrospektif) bir bakış açısıyla da bakılmasını öngörmüştür. Zira ardsüremsel çalışmaları gerektiren ve göz ardı edilemeyecek bir dizi sözcüksel değişimler gözlenmiştir. Bu da bu tür metinlerin dilsel özelliklerinin sözcük temelinde daha iyi betimlenmesi açısından önemlidir. Aynı banka mektuplarında zaman içerisinde ödünç sözcüklerin yerini Türkçe’leşmiş ifadelerin aldığı ve ifadelerin sadeleştiği gözlenmiştir. Ayrıca İngilizce’den alınan sözcüklerin Arapça ve Farsça ödünç sözcüklerin yerini aldığı da görülmektedir. Örneğin, metin içinde “ihtarname” “protesto”; “teminat” “garanti” olmuştur.

Tablo 1. Teminat Mektupları İçinde Zaman İçinde Değişen veya Seçimlik Kullanılan Sözcükler

İhtarname keşidesi-	protesto keşidesi/protesto çekmeye
İşbu -	Bu
lehdar -	Yüklenici-
Netice (Ar.) -	Sonuç
Vekil (Ar.)-	Sorumlu-
Namına (Far.) -	Adına
kredi vadesi hitamında (Ar.)-	kredi vadesi sonunda/bitiminde
nazar-i itibare almaksızın (Ar.) -	Dikkate almaksızın
kanuni (Ar.)	Yasal
Müdür Yardımcısı	yönetmen
Muteber (Ar.)	geçerli
rızasını istihsale (Ar.) lüzum/hacet kalmaksızın	İznini/ Olurunu almaya gerek kalmaksızın
Zuhur edecek bir ihtilaf (Ar.)	Ortaya çıkacak olan bir uyuşmazlık
Selahiyet (Ar.)	Yetki
Tediye (Ar.)	Ödeme
Hüküm (Ar.) istihsaline	yargı kararı alınmasına
vaz’ı imza atmaya kimseleri <i>selahiyettar mes’ul</i> ve <i>vekil sıfatı</i> ile	Bankanın imza koymaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu sıfatıyla

Tablo 2. Teminat Mektuplarına Ardgörümlü (retrospektif) Bir Bakış

<ul style="list-style-type: none">■ meblağın: 100.000.000. TL // YÜZ MİLYON ‘na kadar bankamız borçlu ile beraber,bankamız borçlu ile beraber,müteselsil ve müşterek müteselsil (ZİNCİR GİBİ GİDEN SIRA İLE) borçlu sıfatı ile kefil ve zamin (TAZMİN EDEN, KEFİL OLAN) olduğundan,■ borçlu firma hakkında bir ihbara, ihtara takibe hacet kalmaksızın ve borçlu firmanın muvafakat ve rızasını istihsale (elde etmek, üretmek), protesto keşidesine, hüküm istihsaline lüzum kalmaksızın (<i>Halk Bankası, 1983</i>)	<ul style="list-style-type: none">■ geçici teminat tutarı olan 50.000 TL’yi [bankanın veya özel finans kurumunun adı] garanti ettiğinden,■ protesto çekmeye, hüküm ve adı geçenin iznini almaya gerek kalmaksızın (<i>Denizbank,2007</i>)
<ul style="list-style-type: none">■ borçlu Ticaret ile Şirketiniz arasında zuhur edecek herhangi bir ihtilafı, bunu aktıbet ve kanuni neticelerini nazarı itibare almaksızın mekfulunbih (KEFİL OLUNAN KİMSE) paranın ilk yazılı talebinizde derhal ve bilateallük■ size veya emrinize nakden ve tamamen ve talep tarihinden tediye anına kadar geçecek günlere ait kanuni faizi ile birlikte tazmin ve tediye edeceğimizi , (<i>Halk Bankası, 1983</i>)	<ul style="list-style-type: none">■ ve adı geçen ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın,■ yukarıda yazılı tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine derhal ve gecikmeksizin idarenize veya emrinize nakden ve tamamen ve talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte ödeyeceğimizi (<i>Koçbank, 2007</i>)

Sözcük çiftleri birbirlerine “ve”, “veya” bağlaçları ile sıklıkla bağlanmıştır. Bunlar arasında **eşanlamlı** sözcük çiftleri göze çarpmaktadır.

Örnek 8

- Aktıbet ve kanuni sonuçları
- Nakden ve tamamen
- idarenize ve ya emrinize
- Derhal ve gecikmeksizin
- banka ad ve hesabına
- taahhüt ve beyan

Bildik sözcüklerin farklı anlamlarda kullanımına örnek olarak “mektup” sözcüğü verilebilir. Mektup sözcüğü bilinen anlamının dışında, aslında “sözleşme” anlamında kullanılmaktadır.

Teknik terimler açısından, teminat mektupları, belirli bir profesyonel meslek grubu tarafından anlaşılabilen ve özel bir tanıma sahip sözcükleri de içermektedir. Örnek olarak, yukarıda tanımlanan lehdar, muhatap garantör ve kontrgaranti sözcükleri verilebilir.

b) Sözdizimi

Sözdizimi açısından incelendiğinde, teminat mektupları, uzun ve karmaşık tümcelerin, etken eylemlerin, koşul tümcelerinin, “ve”, “veya”, “yahut”, “ya da” bağlaçları kullanılarak sıralanmış koşul tümcelerinin ve olumsuz tümcelerinin oluşturduğu metinlerdir. Zaman ve kip bakımından geniş/gelecek zaman ve koşul kiplerinin kullanıldığı görülmektedir. Yasa dilinde göze çarpan edilgen yapılar ve olumlu {-eBiLmEk} ve olumsuz gücülük {-mEmEmEk} kiplerine (Göksel & Kerslake, 2005) teminat mektupları metinlerinde rastlanmamaktadır. Ayrıca, ödünç sözdizimi yapılarının (“nazar-i itibare”, ”vaz-ı imza” gibi) kullanımının çok sınırlı olduğu ve zaman zaman yerlerini Türkçe karşılıklarına bıraktıkları görülmektedir.

Uzun ve karmaşık tümceler

Teminat mektubunun tüm metni uzun ve karmaşık tek bir tümceden oluşmaktadır. İlk satırda başlayan tümce içerdiği yan tümceler, koşul tümceleri, ve ortaçlar ile mektubun en son satırında sona ermektedir.

Örnek 9

İdarenizce ihaleye çıkarılan [işin adı] işine istekli sıfatıyla katılacak olan [isteklinin adı]'nın **4734 sayılı Kanun ve ihale dokümanı hükümlerini yerine getirmek üzere vermek zorunda olduğu** geçici teminat tutarı olan [geçici teminatın tutarı] TL'yi¹⁰ [bankanın veya özel finans kurumunun adı] **garanti ettiğinden**, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve ihale dokümanı hükümleri çerçevesinde; geçici teminatın gelir kaydedileceği hallerin ortaya çıkması **halinde**, protesto çekmeye, hüküm ve adı geçenin iznini almaya **gerek kalmaksızın** ve adı geçen ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyumsuzluk ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate **alınmaksızın**, yukarıda yazılı tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine derhal ve **geciksiz** idarenize veya emrinize nakden ve tamamen ve talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte **ödeyeceğimizi** [bankanın veya özel finans kurumunun adı] nın imza atmaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu **sıfatıyla** ve [banka/özel finans kurumu] **ad ve hesabına taahhüt ve beyan ederiz.**

Etken tümceler ve Zaman Kipi

Yasa dilinin aksine, edilgen tümceler yerine etken tümceler kullanılarak açık ve net bir biçimde garanti etmek sözeylemi garantör banka tarafından ifade edilmektedir. Geniş zaman ve ileriye yönelik bir sözleşme olmasından dolayı da gelecek zaman kullanımı sözkonusudur.

Örnek 10

...nam ve hesabına beyan ve taahhüt ederiz.
...ad ve hesabına taahhüt ve beyan ederiz.
... tarafınıza ödenecektir.

Nuray ALAGÖZLÜ

Bu teminat mektubu _/ _/ _- _- _- tarihine kadar geçerli olup, bu tarihe kadar elimize geçecek şekilde tarafınızdan yazılı tazmin talebinde bulunulmadığı takdirde hükümsüz olacaktır.

Örnek 11

- a) Yabancı bankaların veya benzeri kredi kuruluşlarının kontrgarantilerine dayanılarak verilecek mektuplarda, kontrgarantiyi veren yabancı banka veya kredi kuruluşunun ismi ve teminatın kontrgarantili olduğu belirtilecektir. Teklife esas para birimi Türk Lirası ise kontrgarantilere dayanılarak verilecek teminat mektupları Türk Lirası üzerinden düzenlenecektir.
- b) İdari şartnamenin “Teklif ve ödemelerde geçerli para birimi” başlıklı maddesinde yabancı para birimi veya yabancı para birimleri cinsinden teklife izin verilmesi durumunda; teminat mektubu sözleşmede yer alan para birimi üzerinden düzenlenecektir.

Koşul tümceleri

Teminat mektuplarında, garantör bankanın kendini korumak, hak iddia edebilmek ve herhangi bir hukuki açık vermemek amacıyla, ortaya çıkabilecek ve bankayı sıkıntıya sokabilecek olası durumları ifade etmesi koşul tümceleri ile gerçekleşmektedir. Teminat mektuplarında, Türkçe’de koşul yapısını oluşturan {-sE} yapısı ile örtüşen “...takdirde”, “...halinde”, yapıları sıkça görülmektedir (Göksel & Kerslake, 2005).

Örnek 12

.....geçici teminatın gelir kaydedileceği hallerin ortaya çıkması halinde,
.....yüklenici; taahhüdünü anılan Kanunlar ile ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine göre kısmen veya tamamen yerine getirmediği takdirde, (T. İş Bankası A.Ş. 2007), Denizbank 2007)
.....adı geçen taahhüdünü ilgili kanun, sözleşme ve şartname hükümlerine göre kısmen veya tamamen yerine getirmediği takdirde (Türkiye Halk Bankası)
.....bu avansın her ne sebep ve surette olursa olsun geri alınmasının gerekmesi halinde, (Türkiye Halk Bankası 2007)
.....1- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu nun 11 inci maddesinde belirtilen kapsam dahilinde ise,
2- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu nun 37 inci maddesi uyarınca tekliflerin değerlendirme aşamasında, idare tarafından teklifi düzeltilerek ve kendisine tebliğ edildiği halde düzeltilmiş teklifi kabul etmediğini süresi içinde bildirirse ya da herhangi bir cevap vermezse
3-Teklifin geçerlilik süresi içinde , idarenin teklifin kabul edildiğini usulüne uygun biçimde bildirmesini takiben 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 42,43,44 üncü maddeleri uyarınca kesin teminatı vermez ya da sözleşmeyi imzalamazsa,..... (Türkiye Halk Bankası 2007)
.....sözü geçen zarar tazmin borcu için onunla birlikte Bankamızın müteselsil kefil ve müşterek borçlu olduğunu , aleyhine ihtiyati haciz/ihtiyati tedbir kararı alınanile üçüncü şahısların bir zarara uğradıklarının açacakları bir tazminat davası sonucu keşinleşmesi halinde.....(Türkiye Halk Bankası 2007)
.....borcun adı geçen tarafından ödenmemesi halinde(Türkiye Halk Bankası 2007)
borçlu.....(lehdar) ın sözleşme koşullarını yerine getirmemesi borcunu vadesinde kısmen veya tamamen ödememesi halinde(Koçbank 2006)
.....müddet içerisinde Gümrük Kanunu ve yönetmeliğinde yazılı şartlara uygun olarak çıkarıldığı ispat edilmemiş bulunursa, bu mal için Gümrük Vergisi ile sair vergi

BANKA TEMİNAT MEKTUPLARI: TÜRK BANKACILIK DİLİNE BİR BAKIŞ

ve resimleri olarak tahakkuk ettirilen (XXXXX YTL) Bankamızın , borçlu ile birlikte müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu sıfatı ile zamin olduğunu, borcun borçlu tarafından tediye edilmemesi halinde(T. İş Bankası AŞ, 1985)
İhalenin adı geçene yapıldığı, usulüne uygun olarak bildirildiği ve kesin teminat vermesi ve sözleşme yapması istenildiği halde kesin teminat vermediği ve sözleşme yapmadığı ve ilgili kanun ile işe ait şartname hükümlerine uygun hareket etmediği takdirde(T. İş Bankası AŞ, 2007)
.....muhteviyatı malınmüddet içerisinde Gümrük Kanunu ve yönetmeliğinde yazılı şartlara uygun olarak çıkarıldığı ispat edilmemiş bulunursa...

Koşut Yapılar

Yasa dilinin sözdizim düzeyindeki çarpıcı özelliklerinden bir diğeri ise bağlaç kullanımınıdır. Yasa bağlamında bağlaç kullanımının işlevi yasanın kapsamı ve yaptırımları ile ilgili ayrıntıların yanlış anlamaya izin vermemek yasanın uygulama alanını eksiksiz tarif etmek adına sıralanmasını sağlamaktır. Çoğu zaman ikiden fazla yapıyı birbirine bağlamak için kullanılan ve, veya, ya da, veyahut, yahut gibi bağlaçlar yasa maddelerinde koşut yapılar oluştururlar. Bağlaç kullanımı, teminat mektuplarında da açıkça gözlenir.

Örnek 13

KESİN TEMİNAT MEKTUBU (Hizmet Alımı için)

Tarih:

Mektup No:

İdarenizce yapılan ihale sonucunda [işin adı]..... işini taahhüt eden yüklenici..... [yüklenicinin adı]'nın 4734 sayılı Kanun ve 4735 sayılı Kanun ile ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerini yerine getirmek üzere vermek zorunda olduğu kesin teminat tutarı [kesin teminatın tutarı]..... TL'yi DENİZBANK A.Ş. 'in garanti ettiği için, yüklenici; taahhüdünü anılan Kanunlar ile ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine göre kısmen **veya** tamamen yerine getirmediği takdirde,

Protesto çekmeye, hüküm ve adı geçenin iznini almaya gerek kalmaksızın ve [yüklenicinin adı] ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın, yukarıda yazılı tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine derhal ve gecikmeksizin idarenize nakden ve tamamen, talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte ödeyeceğimizi DENİZBANK A.Ş. 'nin imza atmaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu sıfatıyla ve [Banka/özel finans kurumu] ad ve hesabına taahhüt ve beyan ederiz.

Bu teminat mektubu _/_/_/_/_ tarihine kadar geçerli olup, bu tarihe kadar elimize geçecek şekilde tarafınızdan yazılı tazmin talebinde bulunulmadığı takdirde hükümsüz olacaktır.

Saygılarımızla,
DENİZBANK A.Ş.
.....Şubesi

Olumsuz Tümceler

Yasa dilinin bir başka özelliği olumsuz tümcelerle bildirilen “haklar” ve yasaklamalardır. Bu özellik teminat mektuplarında da (-sIzIn) olumsuzluk bildiren zarf eylem biçim birimi ile ortaya çıkar.

Örnek 14

Protesto çekmeye, hüküm ve adı geçenin iznini almaya **gerek kalmaksızın ve X ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın**, yukarıda yazılı tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine derhal **ve gecikmeksizin**

5-Teminat Mektuplarında Bilişsel Yapı

İngiliz yasa dilinde Coode (1848), Crystal ve Davy (1969, aktaran Bhatia, 1993:114) ve Türk yasa dilinde Özyıldırım (1999a) yasa maddelerinin bilişsel yapılarını “Eğer X ise öyleyse Y, Z olacaktır veya Z’ yi yapacaktır/gerçekleştirecektir” şeklinde göstermiştir. X, yasanın uygulanacağı durumun betimlemesi; Y, yasal kişi/kurum/hükümlü ve Z de yasal eylemi anlatmaktadır. Bhatia (1993:113-114) bu bölümlerin bir yasa maddesinin temel yapısı olduğunu, ancak bunun tüm yasa maddeleri için yeterli olmadığını savunmaktadır. Bhatia, bunlara ek olarak yasa maddelerinde temel tümceyi bölen üç tür bilgiden (nitelemeden) bahseder. Hazırlayıcı bilgi, yasal durumu betimler. İşlevsel bilgi, yasanın uygulanması ve yerine getirilmesi ile ilgili ek açıklamalar yapar. Göndergesel bilgi ise, yasa maddesinin metinler arası doğasını belirleyen ve diğer yasa maddeleri ile ilişkiyi işaret eden ifadelerdir. Bu sebeple, nitelemeler bir yasa maddesinin yapılandırılmasında önemli rol oynarlar. Çoğu yasa maddesi birbirleriyle ilişkili iki temel aşamadan oluşur: Temel yasa tümcesi ve çeşitli ayrıntıları içeren ve temel tümceyi farklı aşamalarda tamamlayan tümcecikler.

Bhatia’nın İngiliz yasa maddelerinin yapıları için söyledikleri teminat mektupları içinde geçerli görünmektedir. Teminat mektuplarının tüm metninde, “**X bankası Y tutarını garanti ettiğinden banka adına bu tutarı ödeyeceğimizi taahhüt ve beyan ederiz**” yapısı ve arkasında “**Eğer X kişi ya da kuruluş, Y işini yerine getirmezse, X Banka, Z tutarını kısmen ya da tamamen ödemeyi garanti eder**” ifadesi yatmaktadır. Bu temel önerme tümcesi, çeşitli sözdizimi düzeylerinde açılarak ve genişletilerek durum, koşul, konu ve eylem ayrıntılı bir şekilde nitelenmektedir. Yasa dilinde, Bhatia’nın belirttiği üzere, uzun durum betimlemelerinin yanı sıra, temel tümcenin sınırları içinde sıfat ve yan tümceciklerle (nerede, ne şekilde, hangi koşullarda, ne zaman sorularının yanıtlarını içine alacak şekilde) zenginleştirilmesi, yasal konunun (eylemin) geciktirilerek tümce sonunda ifade edilmesi ile sonuçlanmaktadır. Kısaca, temel tümce, betimleme, koşul ve sınırlamaları ile tüm mektup metnini oluşturacak şekilde genişletilmiştir.

Temel tümce – X bankası Y tutarını garanti ettiğinden ödeyeceğini taahhüt ve beyan eder.

Betimleme, Koşul ve Sınırlamalar - yüklenici; taahhüdünü anılan Kanunlar ile ihale dökümanı ve sözleşme hükümlerine göre kısmen veya tamamen yerine getirmediği takdirde, Protesto çekmeye, hüküm ve adı geçenin iznini almaya gerek kalmaksızın veXX.....ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın, yukarıda yazılı tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine derhal ve gecikmeksizin idarenize nakden ve tamamen, talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte.

BANKA TEMİNAT MEKTUPLARI: TÜRK BANKACILIK DİLİNE BİR BAKIŞ

Tablo 3. Teminat Mektuplarında Bilişsel Yapı.

Betimleme, Koşul ve Sınırlamalar	Temel Tümce
<p>İdarenizce yapılan ihale sonucunda [işin adı] işini taahhüt eden yüklenici..... [yüklenicinin adı]'nın 4734 sayılı Kanun ve 4735 sayılı Kanun ile ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerini yerine getirmek üzere vermek zorunda olduğu</p>	<p>Kesin teminat tutarı... TL'yi</p>
<p>yüklenici; taahhüdünü anılan Kanunlar ile ihale dokümanı ve sözleşme hükümlerine göre kısmen veya tamamen yerine getirmediği takdirde, Protesto çekmeye, hüküm ve adı geçenin iznini almaya gerek kalmaksızın ve [yüklenicinin adı] ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın, yukarıda yazılı tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine derhal ve gecikmeksizin idarenize nakden ve tamamen, talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte DENİZBANK A.Ş. 'nin imza atmaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu sıfatıyla</p>	<p>DENİZBANK A.Ş. 'garanti ettiğinden</p>
	<p>ödeyeceğimizi</p>
	<p>[Banka/özel finans kurumu] ad ve hesabına taahhüt ve beyan ederiz.</p>

Örnek 15

DÖVİZİ NATIK TEMİNAT KESİN TEMİNAT MEKTUBU

TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.
GENEL MÜDÜRLÜK

ANKARA

8 Aralık 1989

Müteahhit, DATA İNŞ. VE MÜH. A.Ş. nin Libya Merkez Hazinesinde transfer emri bekleyen ve Ülkemize transfer edilecek kısmı US \$.....tutarındaki istihkak alacağından mahsup edilmek üzere, adigeçen firmaya, Bankamıza verdiğimiz ..././... tarihli taahhünameye istinaden kullanıracığımız US \$tutarındakivadeli döviz kredisinin (US \$.....nın YALNIZ ABD Dolarının) vadesinde geri ödenmesini Bankamız garanti ettiğinden, kredi dönemi içinde T.C.M.B. İdare Merkezi nezdindeki iki gün ihbarlı Libya Özel Döviz Tevdiat Hesabı'na aktarılacağınıtarihli kredi vadesi hitamında, protesto çekmeye, Mahkeme den hüküm ve adı geçenin iznini almaya gerek kalmaksızın ve adigeçen ile Bankamız arasında ortaya çıkabilecek herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni neticeleri nazarı itibare alınmaksızın, T.C.M.B. na , gelmeyen ve bu nedenle verdiğimiz döviz kredisine mahsuben Bankamıza aktarılmayan tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine, vade sonundaki T.C.M.B. Döviz alış kuru üzerinden Bankamıza nakden ve tamamen ödeyeceğimizi, Bankanın imzaya yetkili temsilcisi ve vekili sıfatıyla ve Banka nam ve hesabına beyan ve taahhüt ederiz.

İş bu teminat mektubu, Bankamızca kullanılan döviz kredisine mahsuben, Bankamız Genel Müdürlüğünün T.C.M.B. İdare Merkezi nezdindeki iki gün ihbarlı Libya Özel Döviz Tevdiat Hesabı'na Bankamız talimatıyla aktarılacak tutarların ve firmaca kredi ana parasına mahsuben Bankamıza ödenen tutarların % 100'ü nisbetinde hükümden düşer.

TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI A.Ş.
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Örnek 16

GEÇİCİ TEMİNAT MEKTUBU

___/___/___
No:.....

İdarenizce ihaleye çıkarılan [*işin adı*] işine istekli sıfatıyla katılacak olan [*isteklinin adı*]'nın 4734 sayılı Kanun ve ihale dokümanı hükümlerini yerine getirmek üzere vermek zorunda olduğu geçici teminat tutarı olan [*geçici teminatın tutarı*] TL'yi¹⁰ [*bankanın veya özel finans kurumunun adı*] garanti ettiğinden, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve ihale dokümanı hükümleri çerçevesinde; geçici teminatın gelir kaydedileceği hallerin ortaya çıkması halinde, protesto çekmeye, hüküm ve adı geçenin iznini almaya gerek kalmaksızın ve adı geçen ile idareniz arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni sonuçları dikkate alınmaksızın, yukarıda yazılı tutarı ilk yazılı talebiniz üzerine derhal ve gecikmeksizin idarenize veya emrinize nakden ve tamamen ve talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte ödeyeceğimizi [*bankanın veya özel finans kurumunun adı*] nın imza atmaya yetkili temsilcisi ve sorumlusu sıfatıyla ve [*banka/özel finans kurumu*] ad ve hesabına taahhüt ve beyan ederiz.

Bu teminat mektubu/...../..... tarihine kadar geçerli olup, bu tarihe kadar elimize geçecek şekilde tarafınızdan yazılı tazmin talebinde bulunulmadığı takdirde hükümsüz olacaktır.

İşbu teminat mektubunun tazmini halinde; mektup tutarı..... olarak tarafınıza ödenecektir.

Sonuç

Bu çalışma ile iş ve bankacılık alanında yaygın bir kullanıma sahip olan teminat mektuplarının bir söylem türü olarak yapılarının ortaya konması amaçlanmıştır. Bir iletişim türü olarak teminat mektupları ile banka bir başka kişi ya da kurum adına, bir işin tamamlanacağı veya bir ödemenin yapılacağı sözü vermektedir. Söylem topluluğunu; teminat mektubunun tarafları; garantör; teminat mektubunu düzenleyen (banka), lehdar; eylemi garanti edilen, muhatap; kendisine garanti verilen tüzel kişi, kontrgaranti; kontrgarantiyi veren kurumlar veya şahıslar oluşturmaktadır.

İçerik açısından, banka garanti etmek sözeylemini bu sözleşme ile gerçekleştirmektedir. Garanti veren bankayı herhangi bir sıkıntıya sokmaması için her ayrıntı (şart, olasılık ve sınırlamalar) kalıplaşmış ifadelerle belirtilmektedir. Teminat mektupları, tekrarlanma sıklığı çok yüksek belirli yapısal aşamalara sahip ve kalıplaşmış yazılı söylem türlerine bir örnek teşkil etmektedir. Bu aşamalar şöyledir:

- İşin adı
- Lehdarın adı ve adresi
- İlgili kanun maddesi
- Geçici/kesin/avans teminat tutarı
- Bankanın garanti etme eylemi
- Sınırlama ve koşullar
- Banka adına ödemeyi taahhüt ve beyan etmek

Özyıldırım (1999a)'ın çalışmasında belirtilen yasa dili betimlemesi göz önüne alınarak, teminat mektuplarında kullanılan sözcükler incelendiğinde, teminat mektuplarının, Arapça, ve İngilizce'den alınan ödünç sözcükler, sözcük çiftleri, eşanlamli sözcükler, teknik terimler ve anlamı bilinen sözcüklerin farklı anlamlarda kullanımına örnekler içerdikleri görülmektedir. Sözdizimi açısından ise uzun karmaşık tümceler, "ve", "veya" "ya da" ile bağlanmış koşul yapılar, {-sE} soneki veya eşdeğer yapılarla (-takdirde, halinde gibi) oluşturulan koşul tümceleri ve {-mEksIzIn}, {-mEdEn} sonekleri ile ortaya çıkan olumsuz yapılar sergilerler. Zaman ve kip bakımından geniş/gelecek zaman ve koşul kiplerinin kullanıldığı görülmektedir.

Yasa dilinin birçok özelliğini yansıtmalarına rağmen, teminat mektupları, eyleyenin açıkça ifade edildiği etken tümce kullanımı ve kişi, yer, zaman, sınırlama ve koşulların tam olarak verilmesi nedeniyle kişisiz dil kullanımına (herkes, her şahıs, her kim, kimse, her şube/yer, hiçbir mahkeme gibi) yer vermemeleri bakımından yasa dilinden ayrılmaktadırlar. Yasa dilinde gözlenen kişisiz dil kullanımları ile ortaya çıkan belirsizlik, teminat mektuplarında yoktur. Yasa dilinde göze çarpan edilgen yapılar ve olumlu {-eBiLmEk} ve olumsuz gücülük {-mEmEmEk} kiplerine teminat mektupları metinlerinde rastlanmamaktadır. Ayrıca, ödünç sözcük ve sözdizimi yapılarının ("kredi vadesi hitamında" "nazar-i itibare", "vaz-ı imza" gibi) kullanımının çok sınırlı olduğu ve zaman zaman yerlerini Türkçe karşılıklarına bıraktıkları görülmektedir. Sonuç olarak, teminat mektuplarının kısalıkları, aynen tekrarlanan sabit yapıları, çok belirli ve kısıtlanmış bir amaca yönelik olmaları, ayrıca sınırları çizilmiş bir söylem topluluğu içinde bir iletişim aracı olarak kullanılmaları yasa diline özgü kimi dil özelliklerini göstermelerini engellemektedir. Ancak, teminat mektupları, bilişsel yapıları itibarıyla tipik yasa maddesi görünümü veren temel tümcenin yanında betimleme, koşul ve sınırlamalardan oluşan bir yapı sergilemektedirler.

Çeşitli bankaların teminat mektupları incelendiğinde içerik, iletişimsel amaç, söylem topluluğu ve yapısal aşamalar açısından farklılıklar gözlenmemektedir. Farklılık, teminat mektuplarının taahhüt ettikleri işe, geçerlilik sürelerine ve bankanın ödemekle yükümlü olduğu meblağa ait ayrıntılardan kaynaklanmaktadır. Bugünkü teminat mektupları ile son onbeş-yirmi yıl önce kullanılan teminat mektupları karşılaştırıldığında hem de sözcük hem de sözdizimi açısından bir değişim ve bir sadeleşme göze çarpmaktadır.

Kaynaklar:

- ACAR, G. (1996), Turkish Legal Language. A Sociolinguistic Approach to the Turkish Civil Code" Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- ACAR, G. (1997), "Duruşmalarda Kullanılan Dilin Dilbilimsel Özellikleri", *XI. Dilbilim Kurultayı Bildirileri. ODTÜ, 22-23 Mayıs*, Ankara: 71-82.
- BHATIA, V.K. (1993), *Analysing Genre: Language Use In Professional Settings*. London: Longman.

Nuray ALAGÖZLÜ

- DANET, B. (1980), "Language in the Legal Process", **Law and Society**, 14: 445-564.
- GÖKSEL, A VE KERSLAKE, C. (2005), **Turkish: A Comprehensive Grammar**, London: Routledge.
- IŞIKTAÇ, M. Ş. (2007), "Banka Hukuku". <http://www.hukuk.gen.tr/>
- ÖZYILDIRIM, I. (1999a) "Türk Yasa Dili", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, cilt 16, sayı 1: 89-114.
- , (1999b), "Türk Ceza Kanunu: Yasal Sözeylemlerin Çözümlemesi" **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, cilt 16, sayı 2: 95-106.
- , (2000a), "Hukuk Diline Bir Örnek: Sözleşmeler", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, cilt: 17, sayı: 1: 43-60.
- , (2000b), "Mahkeme Kararları ve Büyük Ölçekli Yapıları Üzerine Bir Araştırma", **Dilbilim ve Uygulamaları Dergisi**, cilt 1, sayı 1: 113-123.
- , (2002), "Yasa Dilinin Söylem Özellikleri", **Dilbilim ve Uygulamaları Dergisi**, Sayı 3-4: 119-137.
- SWALES, J. (1990), **Genre Analysis: English In Academic and Research Settings**. Cambridge: Cambridge University Pres.